

СИЛАБУС
навчальної дисципліни
**«ОСНОВИ РАЦІОНАЛЬНОГО
ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ»**

Рівень вищої освіти	Перший (бакалавський) рівень
Код і найменування спеціальності, тип і назва освітньої програми	Навчальна дисципліна викладається для усіх освітніх програм зазначених спеціальностей: 101 Екологія; 162 Біотехнологія та біоінженерія; 193 Геодезія та землеустрій; 201 Агрономія; 202 Захист і карантин рослин; 206 Садово-паркове господарство Тип і назва освітньої програми: ОПП Агрономія, ОПП Екологія, ОПП Геодезія та землеустрій, ОПП Садово-паркове господарство, ОПП Захист і карантин рослин, 162 Біотехнологія та біоінженерія
Обсяг і форма семестрового контролю з навчальної дисципліни	Кількість кредитів ЄКТС – 4, Загальна кількість годин – 120, із яких: лекцій – 16 год., практичних занять – 24 год. Форма семестрового контролю – залік
Курс, семестр	2 курс, 4 семестр
Мова(и) викладання	державна
ІНІ / факультет, кафедра	Навчально-науковий інститут агротехнологій, селекції та екології. Кафедра екології, збалансованого природокористування та захисту довкілля
Контактні дані розробника(ів)	Викладач: Марина ГАЛИЦЬКА, кандидат сільськогосподарських наук, доцент кафедри екології, збалансованого природокористування та захисту довкілля, e-mail: maryna.galytska@pdau.edu.ua , сторінка викладача: https://www.pdau.edu.ua/people/galytska-maryna-anatoliyivna
МІСЦЕ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ В ОСВІТНІЙ ПРОГРАМІ	
Статус навчальної дисципліни	Факультетська вибіркова навчальна дисципліна
Передумови для вивчення навчальної дисципліни	Відсутні.
Компетентності	<u>Загальні:</u> ЗК 1. Здатність управляти комплексними діями або проектами, відповідальність за прийняття рішень у конкретних виробничих умовах. ЗК 2. Здатність до критичного осмислення основних теорій, методів та принципів природничих й аграрних наук.
Результати навчання	РН 5. Проектувати, створювати та експлуатувати агроландшафтні об'єкти із використанням технологій землеустрою, кадастру та планування території РН 6. Розуміти основні екологічні закони, принципи охорони довкілля та ресурсокористування
РОЛЬ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ У ФОРМУВАННІ СОЦІАЛЬНИХ НАВИЧОК (SOFT SKILLS)	
<p>ОК передбачає набуття наступних загальних компетентностей: здатність працювати в команді; навички міжособистісної взаємодії. Навички <i>soft skills</i> формуються під час комунікації та роботі в команді на практичних заняттях; здатність брати на себе відповідальність, управляти своїм часом, розуміння важливості кінцевих термінів формується під час виконання завдань самостійної роботи; здатність логічно і системно мислити, креативність формується під час підготовки презентацій, рефератів, доповідей.</p> <p>ОК передбачає набуття наступних загальних компетентностей: здатність працювати в команді; навички</p>	

міжособистісної взаємодії. Навички *soft skills* формуються під час комунікації та роботі в команді на практичних заняттях; здатність брати на себе відповідальність, управляти своїм часом, розуміння важливості кінцевих термінів формується під час виконання завдань самостійної роботи; здатність логічно і системно мислити, креативність формується під час підготовки презентацій, рефератів, доповідей.

МЕТА ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Формування цілісного уявлення про заходи та шляхи використання земельних ресурсів, що використовуються в сільськогосподарському виробництві для вирішення організаційних і технічних задач, ознайомлення із сучасними технологіями використання різних земель і ґрунтів з метою забезпечення їх захисту від негативних факторів, що впливають на величину та якість сільськогосподарської продукції, і досягнення розширеного відтворення родючості ґрунтів

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Поняття і сутність екології землекористування та її сучасні напрями розвитку.
 Тема 2. Земельні ресурси та екологічна стабільність їх використання
 Тема 3. Зонування земель та землевпорядкування як інструмент формування сталого землекористування.
 Тема 4. Екологічна ефективність землекористування
 Тема 5. Концептуальні засади екологізації землекористування в Україні на сучасному етапі.
 Тема 6. Державна політика та стратегія розвитку екології землекористування
 Тема 7. Теоретичні засади екологічної безпеки аграрного землекористування.
 Тема 8. Сучасний стан екологічної безпеки та ефективність використання земель сільськогосподарського призначення.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ І ВИКЛАДАННЯ

Словесні методи: лекція, розповідь-пояснення; бесіда. Наочні методи: ілюстрування. Практичні методи: практичні роботи, робота з науковою літературою (конспектування, тезування). Самостійна робота без контролю викладача: завдання самостійної роботи. Методи з розвитку соціальних навичок: презентації, доповіді, робота в команді.

ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Схема нарахування балів, шкала та критерії оцінювання результатів навчання

Наведена у Додатку до силабусу

ПОЛІТИКА ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ТА ОЦІНЮВАННЯ

- щодо виконання термінів та перескладання

Поточний контроль здійснюється під час проведення семінарських, практичних, лабораторних занять із метою перевірки рівня засвоєння здобувачем вищої освіти навчального матеріалу, підготовленості до виконання конкретних завдань і виконання самостійної роботи. Поточне оцінювання має забезпечити ефективний зворотний зв'язок для здобувача вищої освіти та надати йому можливість використовувати отримані результати для покращення своїх показників під час наступного оцінювання. *Семестровий контроль* проводиться у формі екзамену за розкладом згідно з графіком навчального процесу. Здобувач вищої освіти може бути недопущеним до семестрового контролю з навчальної дисципліни у разі набрання кількості балів менше ніж межа незадовільного навчання на дату семестрового контролю. Здобувачу вищої освіти, який одержав під час екзаменаційної сесії незадовільну оцінку (FX) або не був допущений до семестрового контролю, дозволяється ліквідувати підсумкову академічну заборгованість. Ліквідація здобувачем підсумкової академічної заборгованості здійснюється згідно з графіком ліквідації підсумкової академічної заборгованості. Здобувач вищої освіти, який одержав під час семестрового контролю оцінку F за ЄКТС, проходить повторне вивчення навчальної дисципліни за індивідуальною програмою. *Повторне проходження контрольного заходу* для ліквідації підсумкової

	<p>академічної заборгованості допускається не більше двох разів із кожної навчальної дисципліни: один раз викладачеві, другий – комісії, яку формує директор навчально-наукового інституту, за участю викладачів відповідної кафедри. Отримана оцінка у разі другого повторного проходження контрольного заходу є остаточною. Повторне проходження контрольного заходу для підвищення позитивної оцінки з навчальної дисципліни здійснюється тільки один раз із дозволу першого проректора на підставі заяви здобувача вищої освіти. Кількість навчальних дисциплін, які можна перездати здобувачу вищої освіти за весь період навчання, не повинна перевищувати чотирьох. Оцінка, отримана під час перездачі, є остаточною і не підлягає оскарженню.</p>
- <i>щодо академічної доброчесності</i>	<p>Під час вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен дотримуватись академічної доброчесності, що передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей); посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; надання достовірної інформації про результати власної навчальної діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.</p>
- <i>щодо відвідування занять</i>	<p>Навчання здобувачів вищої освіти, що передбачає проведення навчальних занять згідно розкладу упродовж навчального року передбачає їх безпосередню участь в освітньому процесі. Відвідування здобувачами вищої освіти всіх видів навчальних занять є обов'язковим. Відмітка про відвідування занять здобувачами здійснюється в журналі обліку аудиторної навчальної роботи викладача.</p>
- <i>щодо зарахування результатів неформальної / інформальної освіти</i>	<p>Набуття програмних результатів навчальної дисципліни можливе і після успішного закінчення навчання у неформальній та інформальній освіті (платформи Coursera, Prometheus та ін.). Визнання та перезарахування результатів неформального навчання відбувається за наявності документального підтвердження (зокрема сертифікату).</p>
- <i>щодо оскарження результатів оцінювання</i>	<p>Після оголошення результатів поточного або семестрового контролю здобувач освіти має право звернутися до викладача з проханням надати роз'яснення щодо отриманої оцінки. У разі неможливості спільного врегулювання ситуації здобувач вищої освіти має право оскаржити результати контрольних заходів. Підставами для оскарження результату оцінювання можуть бути: недотримання викладачем системи оцінювання, вказаної у робочій програмі навчальної дисципліни, необ'єктивне оцінювання та/або наявність конфлікту інтересів, якщо про його існування здобувачу вищої освіти не було і не могло бути відомо до проведення оцінювання. Результат оцінювання може бути оскаржений не пізніше наступного робочого дня після його оголошення. Для оскарження результату оцінювання здобувач вищої освіти звертається з письмовою заявою до директора навчально-наукового інституту. Заява щодо оскарження результатів оцінювання розглядає апеляційною комісією. Результатом розгляду апеляції є прийняття апеляційною комісією одного з двох рішень: – попередня оцінка знань здобувача вищої освіти відповідає рівню досягнення результатів навчання здобувача з відповідного освітнього компонента і не змінюється; – попередня оцінка знань здобувача вищої освіти не відповідає рівню досягнення результатів навчання здобувача з відповідного освітнього компонента, здобувач</p>

заслугує іншої оцінки (вказується нова оцінка відповідно до чинної в Університеті шкали оцінювання результатів навчання). За результатом апеляції оцінка результатів навчання здобувача вищої освіти не може бути зменшена.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основні

1. Третяк А.М. Екологія землекористування: теоретико-методологічні основи формування та адміністрування: монографія. Херсон: Грінь Д.С. 2020. 440 с.
2. Будзьяк О.С. Організаційно-економічний механізм екологобезпечного використання земель України: дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.06. Київ, 2021. 464 с.
3. Власов В.І. Використання земельних ресурсів у країнах – основних виробниках сільськогосподарської продукції. Економіка АПК. 2021. № 4. С. 153–154.
4. Третяк А.М. Земельні ресурси України та їх використання. К.: ТОВ «ЦЗРУ», 2020. 143 с.
5. Землекористування: еколого-економічні проблеми, конфлікти, планування: навч. посіб. І.П. Соловій, О.Т. Іванишин, В.В. Лавний, Ю.І. Турчин, О.Г. Часковський. Львів: Афіша, 2021. 400 с.
6. Лугіна В.Ф. Еколого-економічні проблеми сільськогосподарського землекористування. К.: ІЗ УААН, Ін-т радіоекології УААН, 2023. 168 с

Допоміжні

1. Якушова К.В. Нормативно-правове забезпечення екологобезпечного використання землі в Україні. Ефективна економіка. 2020. № 10. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/> (дата звернення 15.07.2023 р.).
2. Закон України «Про землеустрій» від 16.04. 2003 р. Урядовий кур'єр. 2003. № 129.
3. Третяк А.М. Сутність і поняття екології землекористування в умовах нових земельних відносин. URL: <http://econj.dea.gov.ua/wp-content/uploads/2013/02/CONCEPT1.pdf> (дата звернення 25.07.2023 р.).
4. Огляд стану земельних відносин в Україні. Випуск 27 лютого 2021 р. URL: <http://land.gov.ua/wp-content/> (дата звернення 18.07.2023 р.).
5. Гетьман А.П. Екологічне право України. URL: http://www.ebk.net.ua/Book/law/getman_ekopu/part1/105.htm (дата звернення 04.07.2023 р.).
6. Сучасні особливості взаємодії суспільства і природи. URL: www.kostytsky.com.ua/upload/doc/1-2.pdf (дата звернення 16.07.2023 р.).
7. Земля як об'єкт правової охорони і використання. URL: <http://www.ukr.vipreshebnyk.ru/ekologichne-pravo/4144-zemlya-yak-ob-ektpravovoi-okhoroni-ivikoristannya-kategoriji> (дата звернення 19.08.2023 р.).
8. Панас Р.М. Рациональне використання та охорона земель: навч. посіб. Львів: «Новий світ – 2000», 2021. 352 с.
9. Русан В.М. Теоретико-методологічні аспекти раціонального сільськогосподарського землекористування. Економіка АПК. 2020. № 7. С. 27– 30.
10. Разанов С.Ф., Врадій О.І. Оцінка інтенсивності забруднення їстівних грибів важкими металами в умовах Лісостепу Правобережного України. Збалансоване природокористування, 2023. №1. С. 57-65.
11. Мазур В.А., Врадій О.І. Моніторинг забруднення ґрунтів важкими металами науково-дослідної ділянки в НДГ «Агрономічне» Вінницького національного аграрного університету. Сільське господарство та лісівництво. 2021. Вип. №2 (13). С.16-24.

Інформаційні ресурси

1. Офіційний сайт Інституту агроєкології і природокористування НААН. URL: https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwjK3_avr8yAAxUFgv0HHeUnBKIQFnoECBUQAQ&url=https%3A%2F%2Fagroeco.org.ua%2F&usq=AOvVaw1fY6UnQtD6AxTHPbYRMNx&opi=89978449
2. Офіційний сайт Інституту агробіології. URL: https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwixJTSr8yAAxU07rsIHRGWB5QQFnoECBEQAQ&url=https%3A%2F%2Fwww.agrobiology.com.ua%2F&usq=AOvVaw1T3X_7uX2H_EvHcx3TEnnCy&opi=89978449
3. ЕкоДія. URL: <https://ecoaction.org.ua/ahroekolohiia-stijkist.html>
4. Офіційний сайт Всеукраїнської екологічної ліги. URL: <https://www.ecoleague.net/>
5. Офіційний сайт Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів. URL: <https://mepr.gov.ua/>

Реквізити затвердження

Затверджено на засіданні кафедри екології, збалансованого природокористування та захисту довкілля протокол № 19 від 13 січня 2025 року

СХЕМА НАРАХУВАННЯ БАЛІВ, ШКАЛА ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Схема нарахування балів з навчальної дисципліни

Назва теми	Форми оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти			Разом
	Опитування	Виконання вправ на практичних заняттях	Виконання завдань на самостійну роботу	
Тема 1. Поняття і сутність екології землекористування та її сучасні напрями розвитку.	5	5	2	12
Тема 2. Земельні ресурси та екологічна стабільність їх використання	5	5	2	12
Тема 3. Зонування земель та землевпорядкування як інструмент формування сталого землекористування.	5	5	2	12
Тема 4 . Екологічна ефективність землекористування	5	5	2	12
Тема 5. Концептуальні засади екологізації землекористування в Україні на сучасному етапі.	5	5	4	14
Тема 6. Державна політика та стратегія розвитку екології землекористування	5	5	2	12
Тема 7. Теоретичні засади екологічної безпеки аграрного землекористування.	5	5	2	12
Тема 8. Сучасний стан екологічної безпеки та ефективність використання земель сільськогосподарського призначення.	5	5	4	14
Разом	40	40	20	100

Шкала та критерії оцінювання опитування:

5	Здобувачем надана повна відповідь на запитання в усній формі.
4	Здобувачем надана достатньо повна відповідь на запитання в усній формі, або повна відповідь з незначними неточностями.
3	Здобувачем надана неповна відповідь на запитання в усній формі.
1-2	Здобувачем надана коротка відповідь на запитання в усній формі із суттєвими помилками.

практичних занять:

5-4	Завдання з практичних робіт повністю виконані на високому рівні. Бездоганно володіє знаннями щодо поняття «агроекосистема» та екологічних законів в агроекосистемах. На високому рівні здійснює аналіз причини та наслідків порушення стійкості агроекосистеми. Виявляє розуміння видів, причин та наслідків деградаційних процесів ґрунту. Володіє прийомами використання принципів ґрунтозахисних властивостей рослин, ґрунтозахисних сівозмін, ґрунтозахисного обробітку ґрунту. Знає шляхи поводження пестицидів у навколишньому середовищі. На високому рівні здійснює еколого-технологічну, санітарно-гігієнічну характеристику та оцінку пестицидів. Уміє аналізувати негативний вплив забруднення пестицидами на навколишнє середовище та розробляти заходи щодо зменшення пестицидного навантаження на агроекосистему. Уміє аналізувати негативний вплив добрив та хімічних меліорантів на навколишнє середовище та розробляти заходи щодо його запобігання. На високому рівні здійснює еколого-токсикологічну оцінку агроекосистем.
-----	---

3-1	Завдання з практичних робіт повністю виконані на достатньому рівні. Має достатні знання поняття «агроекосистема» та екологічних законів в агроекосистемах. На достатньому рівні здійснює аналіз причини та наслідків порушення стійкості агроекосистеми. Виявляє розуміння деяких видів, причин та наслідків деградаційних процесів ґрунту. На достатньому рівні володіє прийомами використання принципів ґрунтозахисних властивостей рослин, ґрунтозахисних сівозмін, ґрунтозахисного обробітку ґрунту. Має поверхневі знання щодо шляхів поводження пестицидів у навколишньому середовищі. На достатньому рівні здійснює еколого-технологічну, санітарно-гігієнічну характеристику та оцінку пестицидів. На достатньому рівні аналізує негативний вплив забруднення пестицидами на навколишнє середовища та володіє основами розробки заходів щодо зменшення пестицидного навантаження на агроекосистему. На достатньому рівні аналізує негативний вплив добрив та хімічних меліорантів на навколишнє середовище та володіє основами розробки заходів щодо його запобігання. На достатньому рівні здійснює еколого-токсикологічну оцінку агроекосистем.
1	Завдання з практичних робіт повністю виконані на поверхневому рівні. Має низький рівень знань щодо поняття «агроекосистема» та екологічних законів в агроекосистемах. Не вміє здійснити аналіз причини та наслідків порушення стійкості агроекосистеми. Має низький рівень розуміння видів, причин та наслідків деградаційних процесів ґрунту. На низькому рівні володіє прийомами використання принципів ґрунтозахисних властивостей рослин, ґрунтозахисних сівозмін, ґрунтозахисного обробітку ґрунту. Має поверхневі знання щодо шляхів поводження пестицидів у навколишньому середовищі. Не вміє здійснювати еколого-технологічну, санітарно-гігієнічну характеристику та оцінку пестицидів. На низькому рівні аналізує негативний вплив забруднення пестицидами на навколишнє середовища та володіє основами розробки заходів щодо зменшення пестицидного навантаження на агроекосистему. На низькому рівні аналізує негативний вплив добрив та хімічних меліорантів на навколишнє середовище та володіє основами розробки заходів щодо його запобігання. Не вміє здійснювати еколого-токсикологічну оцінку агроекосистем.
0	Завдання з практичних робіт не виконані, відсутні відповіді та активність на практичних заняттях, що не дає можливості оцінити формування компетентностей і досягнення програмних результатів навчання.

**Шкала та критерії оцінювання
самостійної роботи:**

2	Завдання із самостійної роботи виконані на високому рівні у формі презентації, доповіді, реферату. Здобувач вищої освіти уміє на високому рівні самостійно аналізувати, структурувати інформацію та використовувати soft skills під час представлення самостійно виконаної роботи. На високому рівні виявляє розуміння енергетики екосистем та ґрунтоутворення, надходження енергії в ґрунт, термодинаміки агроекосистеми. Має високий рівень знань особливостей біологічного землеробства та його видів. Уміє аналізувати ефективність біологічного землеробства. На високому рівні володіє навичками здійснення еколого-токсикологічної оцінки агроекосистем.
1	Завдання із самостійної роботи виконані на достатньому рівні у формі презентації, доповіді, реферату. Здобувач вищої освіти уміє самостійно аналізувати, структурувати інформацію та використовувати soft skills під час представлення самостійно виконаної роботи. Виявляє достатнє розуміння енергетики екосистем та ґрунтоутворення, надходження енергії в ґрунт, термодинаміки агроекосистеми. Має базовий рівень знань особливостей біологічного землеробства та його видів. Уміє аналізувати ефективність біологічного землеробства. Володіє базовими навичками здійснення еколого-токсикологічної оцінки агроекосистем.
0	Завдання для самостійних робіт не виконані, відсутні представлення самостійно виконаної роботи, що не дає можливості оцінити формування компетентностей і досягнення програмних результатів навчання.